

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

ЗАГОРОДНЯ Людмила Петрівна

УДК.378.147:372

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНІКИ
В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ**

13.00.08 – дошкільна педагогіка

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Київ – 2001

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Артемова Любов Вікторівна, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор, дійсний член Академії педагогічних наук України
Зязюн Іван Андрійович, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, директор;

кандидат педагогічних наук, доцент
Косенко Юлія Миколаївна, Маріупольський гуманітарний інститут Донецького державного університету, завідувач кафедри педагогіки і психології.

Провідна установа: Житомирський державний педагогічний університет імені І.Франка, кафедра педагогіки. Міністерство освіти і науки України, м.Житомир.

Захист відбудеться "19" квітня 2001 року о 16г. 30хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м.Київ, вул.Пирогова,9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м.Київ, вул.Пирогова,9.

Автореферат розісланий "14" березня 2001 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю.О.Приходько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Перехід дошкільної освіти до особистісно-орієнтованої моделі вимагає переосмислення змісту, критеріїв оцінювання ефективності освітньої діяльності, орієнтації педагога на визнання пріоритету виховання у формуванні особистості дитини дошкільного віку. Про це зазначається в основних державних документах з дошкільного виховання та освіти: Концепції дошкільного виховання в Україні (1993р.), Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (1998р.), проекті Закону “Про дошкільну освіту” (1998р.). Тому важливого значення набуває проблема підготовки педагогічних кадрів у галузі дошкільного виховання.

Сучасному педагогові дошкільного закладу необхідно змінити позицію з суб’єкт-об’єктної на суб’єкт-суб’єктну в навчально-виховному процесі стосовно вихованця. Для успішної реалізації професійних функцій вихователів потрібні: ґрунтовні різноманітні знання, розвинені педагогічні здібності, досконалі професійні вміння, спрямованість на дитину як особистість і суспільну цінність зі своїми потребами та бажаннями. Усе це складає професійну майстерність педагога дошкільного закладу.

Проблема професійної майстерності педагога розглядалася в різні історичні періоди зарубіжними і вітчизняними філософами, психологами та педагогами. Так, вимоги до професійних знань і вмінь учителя, вихователя висувалися ще Демокритом, Я.Коменським, Г.Сковородою, М.Монтессорі, Є.Аркіним, С.Русовою та ін.

Педагогічна майстерність учителя, вихователя як вищий рівень його професійної діяльності досліджувалася сучасними вітчизняними психологами і педагогами: Н.Кузьміною, Г.Люблінською, Ю.Азаровим, Ш.Амонашвілі, І.Зязюном, М.Кухаревим, Д.Ніколенко, О.Морозом, В.Миндикану, Л.Аверченко, О.Кашник та ін.

Важливим структурним компонентом професійної майстерності педагога є педагогічна техніка – комплекс професійних умінь і навичок, який допомагає самовиразитись, гнучко й адекватно взаємодіяти з вихованцями. Проблема педагогічної техніки вчителя стала предметом наукових пошуків багатьох дослідників. А.Макаренко вперше звернув увагу на необхідність володіння учителем, вихователем педагогічною технікою. Він зробив спробу визначити її зміст та шляхи розвитку. У сучасних дослідженнях педагогічна техніка розглядається: як важлива складова професійної майстерності вчителя (Н.Тарасевич, О.Мороз, В.Омельяненко та ін.); як компонент педагогічної культури (С.Омельченко). Проблема розвитку і вдосконалення педагогічної техніки засобами театральної педагогіки вивчалася В.Абрамяном. Формування техніки мовлення у майбутнього вчителя як елемент педагогічної техніки та базовий компонент професійної майстерності досліджувалося Р.Коротковою.

Сучасні дослідження проблеми професійних умінь педагога дошкільного закладу носять частковий характер і стосуються: умінь вихователя керувати грою (Л.Артемова, А.Бондаренко,

О.Янківська, С.Новосьолова та ін.); трудовою діяльністю (З.Борисова, Г.Беленька, М.Машовець, Н.Кот, Н.Кривошея та ін.); умінь в галузі культури мовлення (А.Богущ, Н.Орланова, Р.Буре, Л.Островська, І.Луценко та ін.); техніки мовлення (А.Ніколаїчева, Л.Горбушина, М.Боголюбська, В.Шевченко та ін.); творчих умінь (Л.Маркідіна та ін.); невербальних засобів спілкування в діяльності вихователя (О.Формановська та ін.). Класифікацію педагогічних умінь вихователя дитячого садка в системі професіограми пропонує Л.Семушина. Основні професійні вміння педагога дошкільного закладу виділяє та характеризує Є.Панько, розглядаючи психологію його діяльності.

Аналіз наукових джерел дає підставу стверджувати, що проблема підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах є актуальною. Основна увага в дослідженнях приділяється питанням підвищення професійної майстерності вчителів шкіл. Проблема ж формування основ педагогічної майстерності працівників дошкільних закладів, зокрема визначення змісту, етапів, умов та засобів оволодіння професійними вміннями не здобула ґрунтового вивчення.

Аналіз практики і власний досвід роботи викладачем у вищому навчальному закладі дають підстави стверджувати, що формування педагогічної техніки в майбутнього вихователя дитячого садка є слабкою ланкою в його професійній підготовці. Особливої уваги, на наш погляд, заслуговують вміння невербальної і вербальної взаємодії, вміння психотехніки, креативні вміння, комплексні вміння створення іміджу педагога.

Отже, актуальність, недостатність наукових розробок, спрямованих на вирішення проблеми, її практичне значення, зумовили вибір теми наукового дослідження – “Формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження є плановою в структурі науково-дослідної роботи кафедри дошкільної педагогіки НПУ імені М.П.Драгоманова і затверджена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол №6 від 14.10.1998р.)

Об'єкт дослідження - професійна підготовка майбутнього вихователя дошкільного закладу.

Предмет дослідження – процес формування основ педагогічної техніки в студентів дошкільного факультету.

Мета дослідження полягає у визначенні змісту, форм, методів, етапів та умов формування основ педагогічної техніки.

Гіпотеза. Ефективність процесу формування основ педагогічної техніки в майбутніх спеціалістів дошкільного виховання буде забезпечена, якщо:

- розробити структуру педагогічної техніки вихователя дитячого садка, яка включає три групи умінь: вміння самопрезентації педагога; вміння взаємодіяти з вихованцями; вміння самовдосконалювати педагогічну техніку;

- навчати студентів за програмою курсу “Основи педагогічної майстерності”, важливою складовою якої є класифікація і змістовна характеристика основних умінь педагогічної техніки вихователя;
- реалізувати в навчальному процесі педагогічні умови та модель, яка відображає методику розвитку професійних умінь, побудовану на принципах андрогогіки, органічній єдності лекційних та практичних форм навчання, доцільному поєднанні інтерактивних і творчих методів, та зорієнтована на індивідуальні особливості студентів;
- сформуувати в майбутніх педагогів дошкільного закладу установку на самостійне, творче застосування педагогічної техніки як умови свого професійного вдосконалення.

Завдання.

1. Проаналізувати сучасний стан наукової, методичної та практичної розробки проблеми формування педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання.
2. З'ясувати структуру педагогічної техніки вихователя дитячого садка, як специфічної складової професіограми, розкрити зміст професійних умінь.
3. Розробити програму курсу “Основи педагогічної майстерності” та методику формування професійних умінь майбутніх вихователів дитячого садка.
4. Теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити модель, яка відображає реалізацію створеної програми та методики формування основ професійних умінь у майбутніх педагогів дошкільного закладу на трьох етапах: теоретично-пошуковому, практично-пошуковому, діяльнісно-творчому.
5. Виявити педагогічні умови формування професійних умінь у майбутніх фахівців дошкільного виховання.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є дидактичні принципи, зокрема свідомості й активності особистості, поступовості, врахування вікових та індивідуальних особливостей (Ю.Бабанський, Я.Коменський, М.Скаткін, К.Ушинський, та ін.); принципи андрогогіки та конструктивізму (Е.Ліндеман, М.Ноулз, Д.Савісевич, А.Шеблін та ін.); положення про сутність професійно-педагогічної освіти (О.Абдуліна, І.Зязюн, В.Сластьонін, В.Сухомлинський та ін.); основні положення документів у галузі освіти і дошкільного виховання; особистісно-орієнтований підхід до вихованців, керівна роль і водночас застосування демократичного стилю спілкування педагога в навчально-виховному процесі, його цілісність і спрямованість на розвиток дитини (Л.Артемова, В.Бондар, І.Бех, О.Бодальов, О.Вишневський та ін.).

Для розв'язання поставлених завдань використовувалися такі **методи дослідження**: теоретичний аналіз психолого-педагогічної, філософської вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми дослідження; вивчення й аналіз навчальних планів дошкільних факультетів та відділень вищих навчальних закладів, навчальних програм курсів “Основи педагогічної майстерності” і

“Основи педагогічної творчості”; емпіричні методи: спостереження, бесіди зі студентами та педагогами, анкетування, ранжування, моделювання, педагогічний експеримент; методи аналізу результатів, кількісної та якісної обробки експериментальних даних.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася в три етапи.

Перший етап (1997-1998рр.) полягав у теоретичному вивченні та з'ясуванні практичного розв'язання проблеми, розробці методики експериментальної роботи і програми курсу “Основи педагогічної майстерності”. Проводився констатуючий експеримент, аналізувалися отримані результати.

На другому етапі (1998-1999рр.) розроблялася й експериментально впроваджувалася модель формування педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання, в основу якої було покладено доречне застосування різноманітних форм та методів. Чільне місце серед яких відводилося інтерактивним методам навчання дорослих у вищих закладах освіти. Перевірялася ефективність розробленої нами методики.

На третьому етапі (1999-2000рр.) було завершено формуючий експеримент, здійснено узагальнення й систематизацію наукової інформації, результатів експериментальної роботи. На основі аналізу були підбиті підсумки і сформульовані висновки, які підтвердили гіпотезу.

Експериментальна база. Дослідження проводилося на базі дошкільної кафедри педагогічного факультету НПУ ім.М.П.Драгоманова, Глухівського державного педагогічного інституту ім.С.М.Сергеєва-Ценського, Полтавського державного педагогічного університету ім.В.Г.Короленка, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім.Г.С.Сковороди.

Усього експериментальною роботою було охоплено 138 осіб. Серед них студентів експериментальних груп – 68 осіб, контрольних – 70 осіб.

Наукова новизна і теоретичне значення роботи.

- розроблено структуру педагогічної техніки вихователя дитячого садка, яка містить три основні групи вмінь: уміння самопрезентації педагога; вміння взаємодіяти з вихованцями; вміння самовдосконалювати педагогічну техніку;
- теоретично обґрунтовано модель поетапного формування основ педагогічної техніки в майбутніх вихователів дитячого садка, побудовану на органічному поєднанні ефективних лекційних та практичних форм, інтерактивних і творчих методів навчання.

Практична значущість. Розроблено програму курсу “Основи педагогічної майстерності”, яка враховує специфіку професійної діяльності вихователя дитячого садка; перевірено зміст, методику та виявлено умови формування професійних умінь у майбутніх педагогів дошкільного закладу, побудовану на принципах андрогогіки й особистісно-орієнтованих підходах у навчанні. Створено методичні рекомендації щодо розвитку і вдосконалення педагогічних умінь фахівців дошкільного виховання. Програма та рекомендації можуть бути використані викладачами педагогічних училищ,

коледжів, педагогічних інститутів, університетів для роботи зі студентами спеціальності “Дошкільне виховання”, а також вихователями дошкільних закладів для самовдосконалення.

Особистий внесок. Визначено зміст та структуру педагогічної техніки вихователя дитячого садка, встановлено критерії її діагностування. Створено програму курсу “Основи педагогічної майстерності” для студентів спеціальності “Дошкільне виховання” та методику формування основ професійних умінь майбутніх фахівців дошкільного виховання. Розроблено модель, яка відображає реалізацію програми та методики на трьох етапах: теоретично-пошуковому, практично-пошуковому, діяльнісно-творчому.

Вірогідність результатів дослідження забезпечується використанням комплексу методів дослідження, адекватних його меті, завданням, репрезентативністю і статистичною обробкою дослідних даних, її якісним і кількісним аналізом.

Апробація результатів дослідження. Проміжні та кінцеві результати дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри дошкільної педагогіки НПУ імені М.П.Драгоманова, Глухівського державного педагогічного інституту імені С.М.Сергєєва-Ценського, а також на науково-практичних конференціях, які проводились у цих вищих навчальних закладах.

Упровадження в практику. Розроблена програма з курсу “Основи педагогічної майстерності” та методичні рекомендації використовуються в практиці роботи НПУ імені М.П.Драгоманова та Глухівському державному педагогічному інституті імені С.М.Сергєєва-Ценського.

Публікації. Результати проведеного дослідження висвітлені в чотирьох авторських публікаціях надрукованих у збірниках наукових праць, затверджених ВАК України, та в одному навчально-методичному виданні – програмі “Основи педагогічної майстерності” для дошкільних відділень та факультетів вищих педагогічних закладів освіти.

Структура дисертації визначена логікою дослідження і складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (136 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи – 258 сторінок, з них – 177 сторінок основного тексту. У роботі подано 8 таблиць, 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовуються актуальність, ступінь дослідженості проблеми і вибір теми, визначається об'єкт і предмет, мета, завдання та гіпотеза дослідження, розкриваються теоретико-методологічні основи, методи дослідження, наукова новизна, теоретичне та практичне значення проблеми, вірогідність одержаних результатів, подаються дані про апробацію й упровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, визначаються етапи дослідно-експериментальної роботи.

У першому розділі – “Педагогічна майстерність, як сукупність особистісних якостей і професійних умінь вихователя дитячого садка” – розкриваються теоретичні положення проблеми формування педагогічної техніки майбутніх вихователів дитячого садка, аналізуються погляди вітчизняних і зарубіжних дослідників на професійні вміння, здібності й майстерність педагога; визначаються критерії оцінки рівнів розвитку педагогічної техніки студентів дошкільного факультету: мотиваційний, теоретичний, комунікативний, методичний, їх показники та індикатори і відповідно до них рівні (високий, середній, низький); аналізується стан сформованості професійних умінь у майбутніх вихователів дитячого садка.

На сучасному етапі дослідження теоретичних засад та практики підготовки майбутніх педагогів має місце неоднозначний підхід учених до визначення поняття “педагогічна майстерність”. Так, педагогічну майстерність розглядають: через призму професійної діяльності – Н.Кузьміна, О.Мороз, В.Омеляненко; як співвідношення знань і умінь зі здатністю володіти ними – Д.Ніколенко, Ю.Азаров; як синтез особистісних якостей, знань, умінь і навичок – Г.Люблінська; як комплекс властивостей особистості – І.Зязюн, Н.Тарасевич, М.Кухарев, В.Миндикану та ін.; як високий рівень творчого володіння педагогом сучасним арсеналом засобів психолого-педагогічного впливу – Т.Андрюшина, Г.Залесов та ін. Проте всі підходи, на наш погляд, зводяться до одного – професійна майстерність педагога складна, монолітна, багатогранна, розгалужена система, основними компонентами якої є спрямованість педагога, його професійні знання, здібності та вміння.

Поглиблене вивчення проблеми професійного становлення педагога відбувається в кінці 40-х – на початку 50-х років ХХ століття. Найбільше цікавили дослідників питання особистісних якостей та педагогічних здібностей. Психологічну природу їх виникнення, умови формування, вплив на авторитет і майстерність учителя розглядали О.Ковальов, М.Петров, М.Левітов, В.Теплов, Н.Кузьміна, Є.Гришин, О.Щербаков, Ф.Гоноболін, В.Крутецький, І.Зязюн, М.Станкін та ін. Особистісні якості вчителя, вихователя, як обов'язкову умову успішної професійної діяльності вивчали сучасні психологи та педагоги В.Войтко, В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, Є.Панько, Т.Поніманська, Н.Кузьміна, О.Кочетов, В.Абрамян та ін. Як відомо, здібності педагога, особистісні якості, його знання і вміння яскраво проявляються в процесі професійного спілкування. Проблему педагогічного спілкування вчителя розробляли психологи Б.Ананьєв, О.Бодальов, О.Леонтьєв та ін.; педагоги В.Кан-Калик, В.Сластьонін, А.Мудрик, А.Капська. Питання професійного спілкування вихователя дитячого садка вивчали психологи Я.Коломинський, Є.Панько та ін.; педагоги – Р.Буре, Л.Островська, І.Луценко та ін.

Переважає більшість досліджень зорієнтована на вчителя школи. Хоча в професійній діяльності вчителя і вихователя є багато спільного, кожна з них має свою специфіку, яка виявляється у змісті педагогічних знань та умінь. Виникає необхідність нових досліджень, спрямованих на вивчення

педагогічної техніки вихователя дитячого садка з урахуванням змін, які відбуваються в освіті та сучасних вимог до його професіоналізму.

Грунтовне вивчення професійної діяльності вихователя дитячого садка належать Є.Панько, Я.Коломинському. Вони розкривають структуру, функції та мотиви педагогічної діяльності, класифікують і дають характеристику важливим психічним якостям, педагогічним здібностям та професійним умінням вихователя. Визначають роль педагога дошкільного закладу в системі міжособових відносин з дітьми, їх батьками та колегами по роботі. Серед основних умінь вихователя Є.Панько, Я.Коломинський виділяють: гностичні, конструктивні, комунікативні та організаційні.

Іншу класифікацію професійних умінь педагога дошкільного закладу пропонує Л.Семушина. Вона виділяє: спеціальні вміння – співати, грати, танцювати тощо; частково-методичні – вміння навчати конструювати, малювати, виконувати рухи під музику тощо та психолого-педагогічні вміння – аналітичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні, вміння, необхідні для контролю за ходом педагогічного процесу та його регуляції, вміння, необхідні для оцінки отриманих результатів і визначення нових педагогічних завдань.

У психолого-педагогічній літературі існують неоднозначні погляди на педагогічну техніку. Ще А.Макаренко розглядав її у двох планах: широкому і вузькому. У широкому розумінні педагогічна техніка охоплює всі аспекти володіння найбільш ефективними формами й методами навчання та виховання, тобто володіння технологією педагогічного процесу. У вузькому розумінні вона є складовою організаційної діяльності педагога, його поведінки, спеціальних знань та навичок, без яких неможливо бути хорошим учителем, вихователем. Сучасні дослідники Ю.Турчанінова, О.Мороз, В.Омеляненко, С.Омельченко розглядають педагогічну техніку, на наш погляд, у вузькому розумінні, відносячи до неї лише вміння володіння жестами, мімікою, поглядом, позою; вміння розуміти свій психічний стан та керувати ним. Інші вчені Т.Андрюшина, Г.Залесов, В.Ніколаєнко теж виділяють серед умінь педагогічної техніки вміння володіти засобами особистого впливу (голосом, жестами, мімікою, поставою); вміння педагогічно доцільно організовувати свою поведінку і окремо розглядають ораторські, дидактичні, комунікативні, перцептивні вміння. Такий поділ професійних умінь педагога нам здається недоцільним, адже володіння голосом, невербальними засобами спілкування є важливими складовими комунікативних умінь, а без перцептивних умінь неможливо правильно оцінити свій психічний стан, отже вони є необхідними елементами психотехніки вчителя, вихователя, а значить, органічними компонентами єдиного цілого – педагогічної техніки.

Більш раціональними та ширшими, нам здаються, погляди на структуру педагогічної техніки Н.Тарасевич. Вона поділяє професійні вміння вчителя на дві групи. Перша – пов'язана з умінням педагога керувати своєю поведінкою: техніка володіння своїм організмом (мімікою, пантомімікою), керування емоціями, настроєм для зняття зайвого психічного напруження, збудження творчого стану почуття: опанування вмінням соціальної перцепції (техніка керування увагою, увагою), техніка

мовлення (керування диханням, дикцією, темпом мовлення). Друга група пов'язана з умінням впливати на особистість, колектив: техніка організації контакту, управління педагогічним спілкуванням, організація колективних творчих справ тощо.

Ця структура, на наш погляд, найбільш повно відображає розгалужену систему професійних умінь педагога, хоча й вона потребує вдосконалення. Розглядаючи педагогічну техніку в широкому розумінні, ми вважаємо за доцільне конкретизувати складові другої групи вмінь, дати їм ширшу характеристику, з урахуванням специфіки професійної діяльності вихователя дитячого садка, визначити місце вмінь самовдосконалення в цій структурі.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми послужив основою для визначення критеріїв оцінки розвитку педагогічних умінь майбутніх вихователів дитячого садка: мотиваційного, теоретичного, комунікативного, методичного, їх показників та індикаторів і відповідно до них три рівня (високого, середнього, низького).

Стан сформованості педагогічної техніки майбутніх вихователів дитячого садка вивчався у студентів дошкільних факультетів та відділень НПУ ім.М.П.Драгоманова, Глухівського державного педагогічного інституту ім.С.М.Сергєєва-Ценського, Полтавського державного педагогічного університету ім.В.Г.Короленка, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім.Г.С.Сковороди. Для збору інформації з проблеми дослідження була розроблена методика обстеження й система диференціації отриманих результатів за критеріями з їх показниками та індикаторами. Застосовувалося анкетування, бесіди, спостереження, виконання серії педагогічних завдань та інші методи.

Результати констатуючого експерименту показали, що процес формування педагогічної техніки не має системного характеру, а виявлений рівень педагогічних умінь – недостатній. Так, тільки 8,% респондентів мають високий рівень сформованості педагогічної техніки, 38,4% - середній рівень, і 53,6% - низький.

Констатуючий експеримент виявив пряму залежність між рівнем теоретичних знань про педагогічну техніку і практичними вміннями студентів. Це підтверджують і дані кореляції – найтісніші зв'язки між теоретичним і методичним критеріями ($p=0,89$), теоретичним і комунікативним ($p=0,82$). Показники теоретичного та комунікативного критерію були найнижчими і в експериментальних, і в контрольних групах. Так, низький рівень теоретичного критерію виявлено у 60,3% студентів експериментальних груп і 64,3% в контрольних групах. Такий же рівень комунікативного критерію показали 55,9% студентів експериментальних груп і 58,6% - контрольних. Це засвідчує те, що поверхові знання про складові педагогічної техніки, або ж їх відсутність не сприяють успішному формуванню важливих професійних умінь вихователя, таких, наприклад, як уміння невербального спілкування, уміння психотехніки, техніки мовлення.

Найвищі показники були виявлені у студентів за мотиваційним критерієм. Високий рівень в експериментальних групах склав 32,4%, а в контрольних – 30%. Але, однієї любові до дітей і великого бажання працювати з ними недостатньо для того, щоб на належному рівні виконувати професійну діяльність. Для цього необхідні передусім ґрунтовні знання та тривала, певним чином організована, систематична робота щодо вироблення професійних умінь.

Аналіз отриманих результатів дає підстави стверджувати, що причинами недостатнього рівня сформованості вмінь педагогічної техніки є поверхневі безсистемні знання про педагогічну техніку та способи її формування, нерозвинені педагогічні здібності, психолого-педагогічні чинники. Серед них чільне місце, на наш погляд, посідають усвідомлення перспективи щодо застосування отриманих знань і вмінь у практичній діяльності за фахом та наявність матеріальної бази: програм, книг, спеціально обладнаних аудиторій, тощо.

У другому розділі – “Програма та методика формування педагогічної техніки майбутніх вихователів дошкільного закладу” – пропонується структура педагогічної техніки вихователя дитячого садка в системі сучасної професіограми педагога дошкільного закладу; представлена модель, яка відображає реалізацію програми та методики формування основ професійних умінь у студентів дошкільного факультету, подано результати експериментальної роботи.

Орієнтуючись на класифікацію професійних умінь педагога дошкільного закладу, запропоновані Є.Панько, Л.Семушиною та беручи до уваги структуру педагогічної техніки вчителя, розроблену Н.Тарасевич, С.Омельченком, ми пропонуємо комплекс педагогічних умінь вихователя дитячого садка. На наш погляд, педагогічна техніка містить три групи вмінь.

Перша група – це вміння самопрезентації педагога: а) уміння створювати естетично виразний і привабливий зовнішній вигляд - постава, одяг, взуття, зачіска, макіяж, парфуми; б) уміння невербальної взаємодії - міміка, пантоміміка, жестика, такесика, візуальний контакт; в) уміння психотехніки - аналіз і керівництво психофізичним станом свого організму завдяки рефлексії; розуміння психічного стану вихованців завдяки соціальній перцепції та емпатійності; вміння адекватно виявляти свої почуття; логічна послідовність виконання дій та вибір темпу своєї діяльності; г) уміння вербальної взаємодії -техніка мовлення: дихання, дикція, голос, темпоритм; володіння комунікативними якостями мовлення – правильність, виразність, ясність, точність, стислість, доцільність, пестливість. Слід зазначити, що вищезазвані вміння у запропонованій класифікації подані не за ступенем значущості, а в порядку сприйняття вихователя дітьми.

Друга група передбачає вміння вихователя взаємодіяти з вихованцями:

а) психолого-педагогічні – аналітичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні; б) фахово-методичні вміння – навчати малюванню, ліпленню, конструюванню, організувати різні види діяльності в дошкільному закладі; в) спеціальні вміння – малювати, співати тощо; г) творчі вміння – генерувати нестандартні ідеї, використовувати спеціальні прийоми й алгоритми технології

творчості ТРВЗ у процесі розв'язання професійних задач, організовувати творчу діяльність вихованців, тощо. Рівень сформованості вмінь самопрезентації педагога визначає якість його взаємодії з вихованцями.

Третя група – уміння самовдосконалювати педагогічну техніку: 1) аналітичні – аналізувати та оцінювати рівень сформованості своєї педагогічної техніки, встановлювати причини недостатньої сформованості тих чи інших умінь; 2) проєктивно-конструктивні – вміння поставити мету, розробити план або програму вдосконалення педагогічних умінь, відібрати ефективні методи та засоби, адаптувати їх до індивідуальних можливостей і потреб; 3) гностичні - здійснювати цілеспрямований пошук необхідної інформації щодо поновлення знань про певне вміння та ефективні способи його вдосконалення; 4) спонукально-організаційні – організувати реалізацію створеної програми чи плану вдосконалення своїх умінь, мобілізуючи при цьому свою волю, увагу.

З метою формування і вдосконалення вмінь педагогічної техніки в майбутніх вихователів дитячого садка ми розробили комплекс заходів, який передбачав створення навчальної програми і методики та їх реалізації в ході вивчення курсу “Основи педагогічної майстерності”. Розробляючи навчальну програму, ми керувалися рядом положень, які базуються на основних принципах андрогогіки та конструктивізму, а саме.

1. Психологічний клімат у групі, який складається в ході навчання свідчить про повагу студентів один до одного і до викладача. Останній не домінує над групою, а виступає як помічник. 2. Активне навчання передбачає співробітництво студентів і викладача. Це означає участь самих студентів у процесі оволодіння знаннями і вироблення на цій основі професійних практичних умінь. 3. Викладач у процесі активного навчання допомагає студентам досягти самостійності і можливості самим визначати свої дії щодо вирішення проблем. 4. Активне учіння передбачає використання життєвого (власного і педагогічного) досвіду студентів. 5. У ході занять викладач доцільно застосовує інтерактивні методи навчання. 6. Активне навчання сприяє постановці і вирішенню студентами реальних проблем їх майбутньої професійної діяльності. 7. Організація занять сприяє розвитку критичного мислення студентів. 8. Активне навчання спонукає викладача до різноманітних поглядів на цей процес та пошуку творчих підходів щодо реалізації навчально-виховних завдань у ході професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільного виховання.

Провідним завданням програми визначили забезпечення студентів ґрунтовними знаннями про педагогічну техніку як складову професійної майстерності та шляхи її формування, вироблення на цій основі необхідних педагогічних умінь. Процес формування умінь педагогічної техніки, відповідно до розробленої програми і моделі, ми здійснювали в три етапи (рис.1).

I етап – теоретично-пошуковий. Він передбачав отримання інформації про структуру педагогічної техніки, визначення її місця в системі педагогічної майстерності, шляхи розвитку і

вдосконалення; критичний аналіз одержаної інформації з позицій власного досвіду, особистих способів її переробки, вимог до професійної майстерності вихователя дитячого садка.

II етап – практично-пошуковий. На цьому етапі студенти оволодівали необхідними вміннями педагогічної техніки. Кожен з них на основі аналізу, самоаналізу та результатів психодіагностики обирає важливі саме для нього вміння та найбільш ефективні методи щодо вдосконалення й розвитку своїх професійних умінь. Чільне місце займала при цьому самостійна робота студентів удома, спрямована викладачем.

III етап – діяльнісно-творчий. Він передбачав самостійне, комплексне і творче застосування педагогічних умінь у процесі безпосередньої взаємодії з

1. **Наявність у студентів педагогічних знань та бажання застосовувати їх на практиці.**
2. **Доцільне поєднання різноманітних форм та методів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів, потреб студентів.**
3. **Самостійна робота студентів за індивідуальною програмою, розробленою разом з викладачем .**
4. **Виконання серії спеціальних вправ та завдань, які враховують специфіку майбутньої професійної діяльності.**
5. **Взаємозв'язок змісту, форм, методів навчання та самостійної роботи студентів.**

Установка на активне і творче застосування умінь педагогічної техніки в процесі майбутньої професійної діяльності, постійне самовдосконалення

вихованцями під час проведення лабораторних занять та проходження практики в дошкільному закладі.

На першому етапі ефективним виявилось застосування таких інтерактивних методів – індивідуальне та кооперативне вирішення проблеми, обговорення в малих групах, робота парами.

На другому – рольова гра, моделювання педагогічних ситуацій, обговорення в малих групах, презентації студентських ідей; творчі вправи та педагогічні завдання.

На третьому етапі – спостереження, самоспостереження, самоаналіз, самооцінка, самоконтроль, самозвіт.

Дослідно-експериментальна перевірка запропонованої моделі виявила динаміку розвитку професійних умінь за критеріями, яку відображає таблиця 1 (у %).

Таблиця 1

Результати розвитку основ педагогічної техніки у студентів на етапах проведення дослідження (у %).

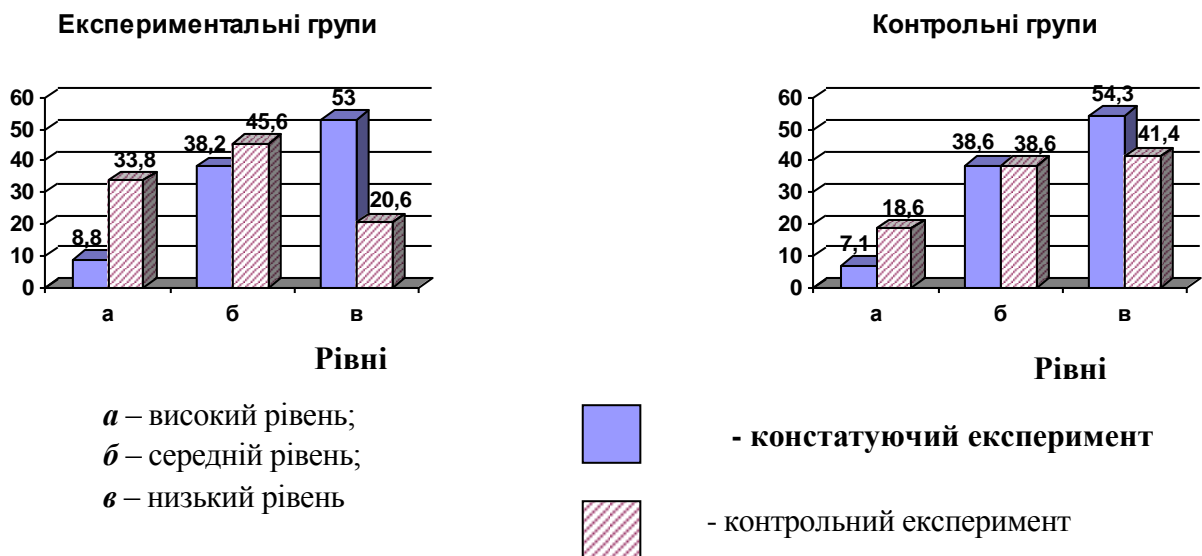
Критерії оцінки рівнів розвитку педагогічної техніки	Рівні розвитку педагогічної техніки студентів											
	Експериментальні групи						Контрольні групи					
	Констатуючий зріз			Контрольний зріз			Констатуючий зріз			Контрольний зріз		
	вис.	сер.	низ.	вис.	сер.	низ.	вис.	сер.	низ.	вис.	сер.	низ.
Мотиваційний	32,4	38,2	29,4	33,8	39,7	26,5	30	37,1	32,9	30	37,1	32,9
Теоретичний	4,4	35,3	60,3	39,7	44,1	16,2	1,4	34,3	64,3	18,6	38,6	42,8
Комунікативний	5,9	38,2	55,9	30,9	45,6	23,5	5,7	35,7	58,6	15,7	35,7	48,6
Методичний	5,9	41,2	52,9	33,8	44,1	22,1	4,3	41,4	54,3	21,4	35,7	42,9

З таблиці видно, що найменше змінилися показники мотиваційного критерію: в експериментальних групах зросли на 2,9% (в 1,1 раза) в контрольних групах у відсотковому відношенні залишилися без змін. Цей факт підтверджує тривалість формування спрямованості майбутнього педагога. Показники теоретичного критерію зросли на 44,1% (у 2,1 раза) в експериментальних групах, а в контрольних на 21,5% (в 1,6 раза). Ці дані свідчать про те, що знання, подані в цікавій формі, засвоюються легко і з меншою тратою часу та зусиль. А якщо вони здобуваються студентами самостійно, в процесі активної пошукової діяльності і безпосередньо накладаються на їх власний досвід, тоді стають ґрунтовними, міцними і творчо застосовуються в практичній діяльності. Позитивні зміни показників теоретичного критерію безперечно викликали ріст показників комунікативного і методичного критеріїв. Високий рівень комунікативного критерію в експериментальних групах зріс на 25% (у 5,2 раза), у контрольних групах – на 10% (у 2,7 раза). Високий рівень методичного критерію зріс на 27,9% (у 5,7 раза) – в експериментальних групах і на 17,1% (у 3,9 раза) – у контрольних групах.

Загальну картину зростання рівня педагогічної техніки по групах зображено на рисунку 2.

Рисунок 2

Співвідношення рівнів педагогічної техніки у студентів експериментальних та контрольних груп (за підсумками констатуючого і контрольного експериментів у %)

На рисунку видно зменшення низького і зростання високого та середнього рівнів володіння педагогічними вміннями в експериментальних і контрольних групах. Так, в експериментальних групах високий рівень прояву педагогічної техніки зріс на 25% (у 3,8 раза), в контрольних – на 11,5% (у 2,6 раза), а низький рівень зменшився – в експериментальних групах на 32,4% (у 2,6 раза), в

контрольних – на 12,9% (у 1,3 раза). Зріс і середній рівень педагогічної техніки в експериментальних групах на 7,4%, або в 1,2 раза, а в контрольних у відсотковому відношенні він залишився без змін.

Загалом кількість студентів, які мають середній і високий рівень сформованості педагогічної техніки збільшилося в 1,7 раза, що складає 79,4% в експериментальних групах, а в контрольних – відповідно в 1,2 раза (57,2%).

У ході формуючого експерименту найбільший ефект мало застосування таких організаційних форм навчальної діяльності: лекції-полілоги, практичні, лабораторні заняття в аудиторії на базі дитячого садка, побудовані на доцільному застосуванні інтерактивних методів, елементів психотренінгу творчих вправ та завдань, розв'язуванні педагогічних ситуацій.

Результативність застосування методів на занятті залежала від педагогічного досвіду майбутніх вихователів. Студенти, які його мали, активно діяли і в рольовій грі, і під час кооперативного вирішення проблеми та моделювання ситуацій. Студенти, які навчалися на базі одинадцяти класів краще працювали парами, малими групами.

Отримані результати підтвердили основні положення гіпотези, зокрема довели ефективність розробленої програми та методики формування основ професійних умінь майбутніх фахівців дошкільного виховання.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення поглядів учених різних галузей наук на професійні вміння педагога, як складової його майстерності та подається нове вирішення наукової проблеми формування основ педагогічної техніки в майбутніх вихователів дитячого садка. У дослідженні розроблена структура педагогічної техніки вихователя дошкільного закладу, розкрито її зміст, та створено спеціальну програму і методику формування професійних умінь майбутніх фахівців дошкільного виховання.

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави стверджувати, що в сучасній науці існують різні погляди на педагогічну техніку. У широкому розумінні вона розглядається як вміння вихователя, вчителя володіти технологією педагогічного процесу, а у вузькому аспекті – як складова організаційної діяльності педагога, його поведінки, спеціальних знань і навичок.

2. Дослідження проблеми формування педагогічної техніки вихователя дитячого садка стосуються керівництва грою, трудовою діяльністю, вмінь педагогічного спілкування, техніки мовлення, творчих умінь.

3. Вивчення сучасного стану педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання за мотиваційним, методичним, теоретичним та комунікативним критеріями свідчать про її

недостатність. Так, у констатуючому експерименті високий рівень володіння професійними вміннями продемонстрували 8% майбутніх вихователів, середній – 38,4%, низький – 53,6%.

4. Дослідженням встановлено, що структура педагогічної техніки вихователя дитячого садка включає три основні групи вмінь: 1) уміння самопрезентації педагога; 2) уміння взаємодіяти з вихованцями; 3) уміння самовдосконалювати педагогічну техніку. Усі три групи вмінь тісно взаємозв'язані. Якщо перша група - є своєрідною основою для успішної реалізації вмінь другої групи, то вміння самовдосконалюватися – головна умова, яка забезпечує високий рівень розвитку і функціонування вмінь першої та другої груп.

5. Створена й апробована програма курсу “Основи педагогічної майстерності”. Її провідним завданням визначили формування основ педагогічної техніки майбутніх фахівців дошкільного виховання. Програма враховує специфіку професійної діяльності вихователя дитячого садка, сучасні вимоги до його майстерності та ґрунтується на принципах андрагогіки й особистісно-орієнтованих підходах у навчанні та вихованні.

6. Розроблена нами методика формування професійних вмінь передбачала поетапне опанування студентами знань про педагогічну техніку майбутнього вихователя та вироблення її складових. Вона зорієнтована на положення, які базуються на основних принципах андрагогіки та конструктивізму. Головні з цих положень. У процесі активного навчання студент і викладач є партнерами. Знання здобуваються студентами в процесі активної пошукової діяльності, шляхом доцільного поєднання різноманітних методів, які обираються викладачем разом із студентами, відповідно до їх інтересів, можливостей та потреб. Отримані знання краще засвоюються, якщо накладаються на власний досвід студентів.

7. Серед вибраних нами, відповідно до розробленої методики формування основ педагогічної техніки у майбутніх вихователів форм, методів, ефективними виявилися: лекції-полілоги, практичні та лабораторні заняття в аудиторіях і на базі дитячого садка, творчі вправи та завдання, педагогічний тренінг, розв'язування педагогічних задач.

8. Вивчення впливу розробленої програми та методики на процес формування основ педагогічної техніки в майбутніх вихователів дитячого садка відповідно представленої моделі, засвідчило їх загальну ефективність. Доцільне поєднання різноманітних методів, зокрема інтерактивних – рольова гра, обговорення в малих групах, робота парами, презентація студентських ідей та творчих вправ і завдань – написання казок, сценаріїв для лялькових вистав, складання загадок, кросвордів, розробка конспектів занять тощо сприяло кращому засвоєнню педагогічних знань, виробленню на їх основі професійних вмінь, формуванню установки на самостійне і творче застосування в практичній діяльності. А головне – змінило позицію студента з пасивно-сприймаючого навчальну інформацію на активного учасника педагогічного процесу.

9. На процес формування основ професійних умінь у майбутніх фахівців дошкільного виховання мають вплив психолого-педагогічні чинники. Основними, на наш погляд, є усвідомлення перспективи щодо застосування отриманих знань і вмінь у практичній діяльності за спеціальністю та наявність матеріальної бази: книг, програм, спеціально обладнаних аудиторій.

10. Процес формування професійних умінь довготривалий, послідовний, копійний, тому під час навчання майбутніх вихователів закладаються лише основи їх педагогічної техніки та визначаються напрямки подальшого розвитку і вдосконалення.

11. Уміння педагогічної техніки успішно формуються за таких умов: 1) дотримання принципів системності та послідовності в засвоєнні знань і виробленні вмінь; 2) наявності педагогічних знань і бажання застосовувати їх на практиці; 3) доцільного поєднання різноманітних форм та методів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів та потреб студентів; 4) самостійної роботи студентів удома за планом самовдосконалення, розробленим разом з викладачем; 5) тісного взаємозв'язку змісту, форм, методів навчання та самостійної роботи студентів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Потребують подальшого вдосконалення зміст, форми і методи роботи з розвитку педагогічної техніки. Особливу увагу слід звернути на проблему створення іміджу педагога дошкільного закладу, творчого застосування умінь у професійній діяльності вихователя дитячого садка, організацію керівництва процесом самовдосконалення педагогічних умінь студентів в нових умовах та з позиції вимог, які постійно зростають, до фахівців дошкільного виховання.

Основний зміст дисертації відображено

в таких публікаціях:

1. Загородня Л.П. Професіограма вихователя дошкільного закладу, як засіб підготовки студентів до педагогічної праці // Наука і сучасність: Зб. наук. праць НПУ імені М.П.Драгоманова – К.: ІЗМН, 1998. Ч.ІІ. – С. 58-65.
2. Загородня Л.П. Розвиток творчих здібностей майбутніх вихователів дитячого садка в процесі вивчення курсу “Основи педагогічної майстерності” // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб.наук.праць / Ред.кол. Гузій Н.В. (відп.ред.) та інші. – К.: НПУ, 1999. – Вип.3. – С. 206-210.
3. Загородня Л.П. Формування і розвиток комунікативних умінь спеціалістів з дошкільного виховання в процесі професійної підготовки // Педагогіка та психологія: Зб. наук.праць / За заг.ред. акад. І.Ф.Прокопенка, чл.-кор. В.І.Лозової. – Харків: ХДПУ, 1999. – Вип.9. – С. 48-51.
4. Загородня Л.П. Формування умінь психотехніки у студентів дошкільного факультету в процесі вивчення курсу “Основи педагогічної майстерності” // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Зб. наук. праць: Наукові записки Рівненського

державного гуманітарного університету. Випуск 11 – Рівне, Рівненський державний гуманітарний університет, 2000.– С. 28-33.

5. Загородня Л.П. Основи педагогічної майстерності: Програма для студентів спеціальності 7.010101 “Дошкільне виховання” – Глухів: РВВ, ГДП, 2000. – 40с.

ЗАГОРОДНЯ Л.П. Формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.08 – дошкільна педагогіка. – НПУ ім.М.П.Драгоманова, Київ, 2000.

Дисертація присвячена проблемі формування основ педагогічної техніки майбутніх фахівців дошкільного виховання як важливої складової їх професійної майстерності. У дослідженні представлено структуру педагогічної техніки вихователя дитячого садка в сучасній професіограмі педагога дошкільного закладу. Визначено зміст педагогічних умінь фахівця дошкільного виховання з урахуванням специфіки професійної діяльності. Апробовані авторська програма та методика формування основ педагогічної техніки у майбутніх вихователів дитячого садка.

Підтверджено ефективність запропонованої моделі поетапного формування професійних умінь у студентів дошкільного факультету із застосуванням адекватних меті та завданням навчання форм, інтерактивних методів.

Подані методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів щодо формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання. Визначені важливі аспекти досліджуваної проблеми, які потребують подальшого вивчення.

Ключові слова: педагогічна техніка вихователя дитячого садка, інтерактивні методи навчання, професіограма педагога дошкільного закладу, модель формування основ педагогічної техніки, професійна майстерність.

ЗАГОРОДНЯ Л.П. Формирование основ педагогической техники у будущих специалистов дошкольного воспитания. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – теория и история педагогики. – НПУ им.М.П.Драгоманова, Киев, 2000.

Диссертация посвящена проблеме формирования основ педагогической техники будущих специалистов дошкольного воспитания как важной составляющей их профессионального мастерства.

Теоретически изучено проблему исследования, выяснено состояние её практического решения. Обосновывается понятие “педагогическая техника” воспитателя детского сада как совокупность профессиональных умений, которые обеспечивают успешное выполнение типичных задач деятельности педагога, а также являются средствами его самовыражения и самореализации как

целостной личности в процессе взаимодействия с воспитанниками. Умения педагогической техники рассматриваются как важный блок профессиограммы современного воспитателя детского сада.

Основными структурными компонентами педагогической техники определяются три группы умений: 1) умения самопрезентации педагога: а) умение создавать эстетически выразительный и привлекательный внешний вид – осанка, одежда, обувь, причёска и т.п.; б) умение невербального взаимодействия – мимика, пантомимика, жестика, такесика, визуальный контакт; в) умение психотехники – анализ и руководство психофизическим состоянием своего организма; понимание психического состояния воспитанников; умение адекватно выражать свои чувства; логическая последовательность выполнения действий и выбор темпа своей деятельности; г) умение вербального взаимодействия – техника речи, коммуникативные качества речи; 2) умения взаимодействия с воспитанниками: а) психолого-педагогические – аналитические, проективные, конструктивные, организационные, коммуникативные; б) частно-методические – учить рисовать, лепить и т.п.; в) специальные – рисовать, петь и т.п.; г) творческие – генерировать нестандартные идеи, использовать специальные приёмы технологии творчества ТРИЗ в процессе развязывания профессиональных задач, организовывать творческую деятельность воспитанников и т.п.; 3) умения самосовершенствования педагогической техники: а) аналитические – анализировать и оценивать уровень сформированности своей педагогической техники, замечать причины недостаточной сформированности тех или иных умений; б) проективно-конструктивные – умение поставить цель, разработать план усовершенствования педагогических умений, отобрать эффективные методы и способы, адаптировать их к индивидуальным особенностям и потребностям; в) гностические – совершать целенаправленный поиск необходимой информации о способах совершенствования умений; г) побудительно-организационные – организовать реализацию созданного плана совершенствования своих умений.

На основании анализа психолого-педагогической литературы по проблеме формирования основ педагогической техники у будущих воспитателей детского сада разработаны критерии диагностирования (мотивационный, теоретический, коммуникативный, методический) и уровни проявления умений (высокий, средний и низкий) у будущих специалистов дошкольного воспитания.

С целью развития и совершенствования умений педагогической техники у будущих воспитателей детского сада была разработана учебная программа курса “Основы педагогического мастерства” и методика ее реализации базирующаяся на принципах андрогогики и конструктивизма. Процесс формирования профессиональных умений воспитателя детского сада представлен в виде модели, которая содержит три этапа: 1) теоретико-поисковый; 2) практически-поисковый; 3) деятельно-творческий.

В процессе экспериментальной работы выделены условия успешного формирования педагогических умений: а) соблюдение принципов системности и последовательности в усвоении

знаний и выработке умений; б) наличие педагогических знаний и желания применять их на практике; в) целесообразность объединения разных форм и методов обучения с учётом индивидуальных особенностей, интересов и потребностей студентов; г) самостоятельная работа студентов дома соответственно плана самовоспитания, разработанного вместе с преподавателем; д) тесная взаимосвязь содержания, форм, методов обучения и самостоятельной работы студентов.

Экспериментально доказано, что построение обучения соответственно разработанной программы и методики эффективно влияет на процесс формирования основ педагогической техники будущих воспитателей. По результатам формирующего эксперимента студентов с высоким уровнем проявления педагогических умений увеличилось в 3,8 раза, а с низким сократилось в 2,6 раза.

В работе представлены методические рекомендации по формированию основ педагогической техники будущих специалистов дошкольного воспитания для преподавателей высших учебных заведений.

Ключевые слова: педагогическая техника воспитателя детского сада, интерактивные методы обучения, профессиограмма педагога дошкольного учреждения, модель формирования основ педагогической техники, профессиональное мастерство.

Zagorodnya L. P. The formation of the basis of the pedagogical technology of the future specialists of preschool education.

The thesis (dissertation) is for the candidate degree of the pedagogical sciences on the speciality 13.00.08 – preschool pedagogics – NPU after M.P.Dragomanov, Kyiv, 2000.

The thesis is devoted to the problem of the formation of the future nursery instructors' basis of pedagogical technology as an important part of their professional skills. The thesis represents the structure of the pedagogical technology in a modern profессиограм of a nursery school teacher. It determines the contents of pedagogical skills of the specialists of preschool education taking into consideration the specificity of the professional activity. The author's program and methods of formation of the future nursery instructors' basis of pedagogical technology is tested.

This work confirms the effectiveness of the model proposed by the author of the formation of the basic of pedagogical technology of students of the preschool education to the purpose and tasks of education and interactive ways of activity and methods.

The methodical recommendations for teachers of higher educational establishments according to the forms of teaching of the future nursery school specialists are given in this work. The very important aspects of an investigated problem which are in need of further studying.

Key words: pedagogical technology of a nursery school teacher; interactive ways of activity and methods of education; profессиограм of a nursery school teacher, the model of the formation of the basic of pedagogical technology, pedagogical skills.